

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรามาทำบุญกุศล ทำบุญกุศลเพื่อเติมชีวิตนะ เพราะชีวิตนี้ เวลาวันเกิดกัน เห็นไหม วันเกิดเขาทำบุญวันเกิด อะไรพาเกิดล่ะ ถ้าวันเกิด บุญพาเกิด ถ้ามันไม่มีมนุษย์สมบัติ เราจะไม่ไ้เกิดเป็นมนุษย์ไ้

ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม สิ่งที่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นคน นี้อริยทรัพย์ ทรัพย์อันนี้ ประเสริฐมาก ประเสริฐเพราะอะไร ประเสริฐเพราะเกิดมาแล้วเรามีสมอง เรามีต่าๆ เรามีอิสรภาพ เราจะตักตวงคุณงามความดีในชีวิตนี้มากเท่าใดก็ได้ เราจะทำความชั่ว เราจะทำตามความพอใจของเราทั้งชีวิตเลยก็ได้

ถ้าเราจะตักตวงคุณงามความดี ทาน ศีล ภาวนา จะไม่มีสิ่งใดประเสริฐไ้ยิ่งกว่าการภาวนา เพราะการภาวนานี้ทำให้สิ้นสุดแห่งทุกข์ได้ นี่การที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “สุขใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” จิตสงบนะ แล้วจิตที่พ้นจากทุกข์ วิมุตติสุข มันพ้นจากโลกไป พระพุทธเจ้าไม่เอามาพูดหรอก เพราะพูดไปก็ไม้เข้าใจ

แต่ความเข้าใจว่าสุขใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เพราะเวลาเราฟุ้งซ่าน เราทุกข์ยาก หัวใจเราทุกข์ยาก เรารู้ได้ ถ้ามันปล่อยวาง มันมีความสงบสงัดระงับของมัน มันก็มีความสุขของมัน เรารู้ได้ แต่วิมุตติสุขเราไม่รู้ได้ เราไม่รู้ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเอาสิ่งที่เราไม่รู้ได้ไม่มาบอกเรา แต่ถ้าคนประพฤติปฏิบัติไ้ถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว รู้เหมือนกันหมดไ้

ชีวิตนี้มีค่ามาก เวลาเราทำบุญกุศล เห็นไหม ทำบุญกุศลเพื่อเติมให้ชีวิตเรา เวลาเขาทำบุญวันเกิด ทำบุญกันๆ ทำบุญเพื่อให้เกิด เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์มาแล้ว ถ้าเราอยากจะประพฤติปฏิบัติด้วยความเข้มข้น เราจะบวชพระกัน บวชพระนี่เป็นนักพรต เป็นผู้ที่สัจคมเขาให้โอกาส พอเขาให้

โอกาส เห็นไหม เปลี่ยนจากชีวิตของคฤหบดี ชีวิตของฆราวาส ชีวิตของเราที่เราจะทำแต่ตามความพอใจของเรา เข้าไปอยู่ในกฎกติกาของสากยบุตรพุทธชินนรต ไปบวชเป็นพระ เห็นไหม

“นิสสัย ๔ อกรณียกิจ ๔”

นิสสัย ๔ ต้องบิณฑบาตเลี้ยงชีพ ต้องเลี้ยงชีพด้วยปัสถ์แข็ง จะรักษาการเก็บไข่ได้ป่วยด้วยน้ำคองมูลร่นา อาศัยไตรจีวร ป้างัย ๔

อกรณียกิจ ๔ ห้ามทำ อาทิ ปาราชิก ๔ กฎตายตัวเลย แล้วอย่างอื่นตามมา

แต่เวลาบวชอุปัชฌาย์จะบอก เราพ้นจากชีวิตของคฤหบดีมาเป็นพระ มาเป็นนักพรต มาเป็นนักบวช มาเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เพราะเราบอกว่า เกิดมาทั้งชีวิตนี้อยากจะดักดวงคุณงามความดีให้ได้มากที่สุด ถ้าให้ได้มากที่สุด มันจะมีสิ่งใดที่จะมากเท่ากับเราเป็นนักพรตนักบวชเพื่อจะพ้นจากทุกข์ละ

แต่เวลาบวชไปเพื่อพ้นจากทุกข์ ชีวิตมันเปลี่ยนไป ชีวิตมันเปลี่ยนไป เห็นไหม เลี้ยงชีพด้วยปัสถ์แข็ง อยากได้ร้อนก็ได้เย็น อยากได้เย็นก็ได้ร้อน อยากได้อย่างหนึ่งจะได้ อย่างหนึ่ง จะไม่สมใจปรารถนาแม้แต่อย่างเดียว

เพราะจิตใจของเรา เห็นไหม ชีวิตของคนมันเกิดมา มันมาบวช ชีวิตของคนไม่เหมือนกัน ความปรารถนาของคนไม่เหมือนกัน จะไม่ได้สมความปรารถนาทั้งนั้นเลย สิ่งที่ไม่สมความปรารถนานั้นเป็นเรื่องอะไร? เพราะค้นหาความทะยานอยาก เพราะจริตนิสัยของใครต้องการสิ่งใด มันต้องการให้สมความปรารถนามัน แต่มันไม่สมความปรารถนาเพราะอะไร

เพราะเราไม่ได้ทำของเราเองไง เราเลี้ยงชีพเนื่องด้วยผู้อื่น ผู้อื่นเขาเป็นผู้แสวงหา เขาอยากได้นุญกุลสกลของเขา เขาอยากได้เดิมนุญกุลสกลของเขา เพื่อความดีของเขา เขาเสียสละของเขา สิ่งที่เขาหามาเขาเสียสละเพื่อของเขาใช้ไหม

เราเลี้ยงชีพด้วยปัสถ์แข็ง เราเป็นนักพรตนักบวช เราบิณฑบาตมา เลี้ยงชีพด้วยปัสถ์แข็ง เราจะไม่ได้อย่างใจเราเลย ความว่าไม่ได้ตั้งใจ สิ่งที่ไม่ได้ตั้งใจมันเป็นไปตามเวรตามกรรม

เวลาพระในสมัยพุทธกาลนะ พระสิวลีไปที่ไหนมีแต่ความอุดมสมบูรณ์ไปหมดเลย เพราะพระสิวลีเป็นหัวหน้าผู้ทำบุญมาตลอด ย้อนอดีตชาติของพระสิวลีไป เป็นผู้นำ ผู้ต่างๆ เป็นผู้เสียสละ เขาสร้างสมของเขามา พระในสมัยพุทธกาลนะ ไปบิณฑบาตข้างหน้าเขาก็มองไม่เห็นไปอยู่ข้างหลัง อาหารก็หมดแล้ว นี่ลุ่มๆ ดอนๆ ชีวิตคน เพราะการกระทำสิ่งนั้นมา

กรรม กรรมคือการกระทำ บอกว่ากรรมบັบ เราบอกว่ากรรมคือสิ่งที่ทำให้เราทุกข์ยาก สิ่งที่ทำให้เราชั่วร้ายทั้งนั้นเลย แล้วกรรมดีล่ะ เราต้องทำคุณงามความดีมา มันอยู่ที่การกระทำ กรรมอยู่ที่การกระทำ ผลที่เกิดขึ้นเขาเรียกวิบาก วิบากที่เกิดจากการกระทำแล้ว สิ่งทีในชีวิตนี้ไม่สมความปรารถนาทั้งนั้นแหละ ไม่มีอะไรสมความปรารถนาเลย

แต่ถ้าเรารักษาหัวใจของเราแล้วนะ หัวใจนี้เรารักษาของเรา เราดูแลหัวใจของเรา เห็นไหม น้ำบนใบบัว มันไม่ติดกับใบบัว

เราจะให้ทุกคนในสังคมนี้ หรือประชาชนทั้งหมดนี้ หรือมนุษย์ทั้งหมดนี้มีความคิดความเห็นเหมือนเรา คุณติ เวลาครูเขาสอนนักเรียน เขาต้องการให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี มันสมความปรารถนาบ้างไหมล่ะ ถ้าเด็กมันมีเขว่นปัญญาของมันก็จะสมความปรารถนา ครูก็จะว่าคนนี้ช่างเผือก มันมีโอกาจะไปเป็นหมอ ไปเรียนต่างๆ แต่เวลาปากกัดตีนถีบนี้เยอะเยอะไปหมดเลย นี่เพราะว่า การทำบุญมา

เวลาเราเสียสละ เห็นไหม คุณติ ใครๆ เขาก็อยากเป็นแบบพระสิวลี ใครๆ เขาก็อยากเป็นแบบพระสิวลี มันคิดเอาใจ แต่พระสิวลีไม่ได้คิดเอา พระสิวลีท่านเป็นหัวหน้า ท่านได้เสียสละมาตามความเป็นจริง ท่านได้ทำของท่านมา แต่เราไปดูแบบ เลียนแบบ แล้วอยากจะเลียนแบบ แต่ไม่ได้ทำ

แต่ถ้าเขาทำของเขาเนะ เวลาทำขึ้นมามันก็ทุกข์ยากแล้ว เราต้องเสียสละ เราต้องทำของเรา เพราะเราเห็นประโยชน์ไง เราไม่ได้เสียสละด้วยความไม่รู้เนะ เราไม่ได้เสียสละว่าเราเสียสละแล้ว แต่การเสียสละนั้นเพราะเรารู้ เรารู้ว่าพระพุทธศาสนาสอน

ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เราเสียสละความสุขความมั่งคั่งของเราทั้งหมดให้เขา มันเป็นอะไร มันเป็นอะไร เราเสียสละ

ให้เขา เราเสียสละให้เขาแล้วเขาได้ใช้ประโยชน์จากของของเรา มันเป็นอย่างไรละ นี่ไง เราเห็นผล เราเห็นผล

แต่ด้วยความตระหนี่ ด้วยความต่างๆ ในหัวใจมันมีของมันเป็นธรรมดา เพราะคนเกิดมา มันมีกิเลส ฉะนั้น การฝึกฝน การกระทำของเรา เราจะปรับปรุงชีวิตของเราละ นี่กรรม การกระทำ นี่ ถ้าไม่มีกรรมต่อกันนะ เราจะไม่มีมาเห็นหน้ากัน เราจะไม่มีมาเชื่อกัน เราจะไม่มีมาร่วมเป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูกต่างๆ ด้วยกัน นี่เพราะมีเวรมีกรรมต่อกันมา

กรรมดี เห็นไหม เวลาเราเกิดมา กรรมดีหรือกรรมชั่ว สิ่งใดก็ได้แล้วแต่ แต่เวลาเราเกิดมาแล้ว พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก สิ่งที่มีค่าที่สุดคือมีชีวิต สิ่งที่มีชีวิตนี้เราได้จากท่านมา สิ่งที่ได้จากท่านมานะ สิ่งอื่นเป็นเรื่องรองทั้งนั้นแหละ แต่มันเป็นสิ่งที่มันคิดได้ แต่มันทำได้ยาก การที่ได้ทำได้ยากเพราะว่ามุ่มมองโดยวิย

วิยนะ วิยของเด็กก็อย่างหนึ่ง เป็นไปตามวิย คำว่า “เป็นไปตามวิย” วิย ประสบการณ์ของจิตมันไม่เชื่อ พวกเราจะเบื่อมากเวลาผู้ใหญ่บอกว่า “กูอาบน้ำร้อนมาก่อนมึง” ทุกคนจะเบื่อมาก แต่เวลาเราโตไปแล้วนะ เราก็จะพูดอย่างนั้น แล้วมันพูดกันไม่ได้ เพราะเราจะอธิบายให้เขาได้อย่างไร

วิยไฉ่ วิยคือประสบการณ์ วิยคือเรื่องของเด็ก เด็กมันจะว่ามันฉลาดทั้งนั้นแหละ มันเก่ง มันแน่ มันยอดไปทั้งนั้นแหละ แล้วเวลามันฟังกัน เห็นไหม เพราะทุกคน ที่เรานั่งกันอยู่นี้เราก็เป็นวิยรุ่นมาก่อนใช้ไหม เราก็มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้มาก่อนใช้ไหม แล้วพอเราเป็นผู้บริหารจัดการ เขาจะคุมวิยรุ่นให้เล่นกีฬา ให้ใช้พลังงานในตัวมันให้มากๆ เพราะพลังงานมันเหลือใช้ นี่เวลามันคิดอย่างนั้นแหละ ฉะนั้น มันเป็นไปตามวิย สิ่งที่เป็นไปตามวิย

จิต วุฒิภาวะของจิต เราจะใช้คำว่าวุฒิภาวะของจิตบ่อย วุฒิ วุฒิภาวะของจิตมันก็พัฒนาของมันเหมือนกับชีวิตเรานี้แหละ ถ้าวุฒิภาวะมันพัฒนาขึ้น มันจะรู้มันจะเห็นของมัน มันจะพัฒนาของมัน ถ้ามันพัฒนาของมัน แล้วมองย้อนกลับไปในะ เราารู้เลยว่าเราเคยเป็นอย่างนั้นมา เราเคยเป็นอย่างนั้นมา แล้วเป็นอย่างนั้นมันมีความรู้อย่างนั้น มีความคิดอย่างนั้น แล้วมันสละของมันไม่ได้ มันยึดของมัน

แต่เวลาคนโดยวัย พอมันแก่มันเต๋่าไป ดูเวลาเด็กๆ มันเล่นกัน มันวิ่งกันสิ มันกระโดดโลด
เต้นขนาดไหน ยิ่งลั้มลูกคลุกกลานมันยิ่งแข็งแรง ไอ้เราเดินยังกลัวหกลั้มเลย แล้วถ้าหกลั้มไปนะ
กระดุกเปราะะ มันหักหมดนะ

นี่ก็เหมือนกัน จิตเวลามันพัฒนาขึ้นมาแล้วมันจะรู้ของมัน เวลามันเป็นวัยรุ่นของมัน เห็นไหม วุฒิภาวะระดับหนึ่ง แต่พัฒนาขึ้นไปแล้วเขาจะวางของเขา เห็นไหม เวลาเราไปวัดนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ วัดนี้เขาจะรักษาใจเขา เขาจะไม่ให้สิ่งใดไปกระทบกระเทือนมาก

ว้าวผูกไว้ มันกินหญ้าโดยเชือกของมัน เวลาเราจะใช้งานมันเราก็ก็นำไปปลดเชือกนั้นมาใช้ วัวปล่อยนะ มันอยู่ในป่าในเขานะ มันปล่อยกินอาหารกินหญ้าตามประสาของมันนะ เราจะใช้มันที่เราต้องวิ่งไปหามัน กว่าที่จะจับมันได้ ทั้งเหนื่อยหอบ

จิตใจ เห็นไหม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเบารักษาจิตเขาไว้ เขาผูกไว้ด้วยสติ เอาสติผูกใจเขาไว้ ไม่ให้มันไปไกลเกินกว่าเหตุ เวลาเขาจะใช้งานมัน พุทโธๆ เขาก็ปลดเชือกมันมา แล้วเอามาใช้งาน
ได้

ใจของเราเหมือนวัวตัวนั้น เราปล่อยของเราตามสะดวกสบายนะ เสรีภาพ อิสระภาพ สิทธิมนุษยชน ใครบังคับไม่ได้ เพราะมันโง่เง่า มันปล่อยใจมันไปเลื้อนลอยไป แต่ถ้าเรามีสติ เห็นไหม เราผูกใจเราไว้ สิทธิเสรีภาพ แต่ถ้าเรารักษาแล้วมันไม่มีอันตราย มันเป็นที่ดีงามทั้งนั้นแหละ

สิทธิเสรีภาพ เอามาหนุนกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วบอกอย่างนี้เป็นสิทธิเสรีภาพ แต่เวลามันมีสติปัญญาขึ้นมาควบคุมมันแล้วนะ อย่างนี้ไม่ใช่สิทธิเสรีภาพ มันลำบาก มันยากมันเย็น มันลำบากนะ เวลาเราหาเงินหาทองมาลำบากมาก เวลาเราใช้จ่ายมันง่ายมาก เวลาเราจะสร้างสติสร้างปัญญาขึ้นมาเพื่อเป็นของเรานะ มันยากมาก มีสติยับยั้งจิต ใจตัวเห่อเหิม ใจตัวยพยของพองชน เอาให้มันลงยากมาก แต่ถ้าเรารักษามันได้แล้ว เห็นไหม มันเรียบร้อย มันดีงาม

ว้าว ถ้าเขาได้ฝึกฝนแล้วราคามันจะสูงนะ เพราะมันใช้งานได้ ว้าวสูงราคามันต่ำมาก ว้าว เหมือนกัน รูปร่างสวยงามมาก แต่ใช้งานไม่ได้ ไม่มีราคา ว้าวตัวไหนมันใช้งานได้ มันเทียมเกวียน ได้ มันไถนาได้ มันมีราคานะ เวลาเขาไปซื้อวัวเขาจะดูลักษณะของมัน วัวลักษณะมันก็บอกของ

มันว่ามันคือของมัน มันฝึกลาย วัวเขามีลักษณะนะ วัวตัวไหนฝึ่ง่าย ลักษณะฝึ่ง่าย เขาพยายามจะซื้อตัวนั้น

จิตใจของเราไง เราไม่โทษใครนะ ถ้าเราไปโทษคนอื่น เราไปแก้ที่อื่น มันไม่ใช่แก้กรรม กรรมจะแก้ที่หัวใจของเรา ถ้าเราไปแก้ที่อื่น เราไปแก้ มันเป็นผลประโยชน์ไง เว้นไว้แต่สร้างบารมี เห็นไหม พระโพธิสัตว์สร้างบารมี เวลาเป็นหัวหน้าเราสร้างบารมี เรามีบริษัทบริวาร แต่บริษัทบริวาร เวลาปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่โคนต้นโพธิ์องค์เดียวนะ เวลาใครประพฤติปฏิบัติ เราจะรักษาใจเรา มันต้องรักษาที่หัวใจของเราละ ถ้าเรารักษาที่หัวใจของเรา หัวใจเราดีแล้วนะ ทุกอย่างประเสริฐหมด

ฉะนั้น คนเกิดมามีเวรมีกรรม มันจะไม่ได้อย่างที่ปรารถนาหรอก ฉะนั้น สิ่งที่ไม่ได้ดังปรารถนา ก็เราสร้างกรรมมาแบบนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกนะ “คนที่เกิดมาไม่เคยมีเวรมีกรรมต่อกัน ไม่มี เพราะการเกิดการตาย วัฏฏะนี้ยาวไกลนัก เราเคยเป็นญาติ เป็นพี่เป็นน้อง ต้องเป็นมาชาติใดชาติหนึ่งเด็ดขาด”

พอเราเป็นมา ฉะนั้น ในปัจจุบันนี้มันยังใกล้ชิด ถ้าเราเป็นพี่น้องกันมันยังใกล้ชิดเข้าไปใหญ่ ที่นี้ความใกล้ชิด เวลาคนใกล้ชิด เห็นไหม คนที่เวลาเขารักกัน เวลาคนอื่นนี้เกรงใจเขาไปหมดเลยนะ เวลาคนรักกันทำอะไรก็ได้ตามสบาย แต่ไอ้คนข้างๆ มันสะเทือนนะ นี่ว่าคนใกล้ชิด คนใกล้ชิดทำอะไรไม่ระมัดระวัง แต่ถ้าคนนอกไกลๆ ไม่ได้นะ ทำอะไรก็กลัวเสียมารยาท เสียมารยาท เพราะคนใกล้ชิดเราจะต้องให้เกรงใจเขา เราจะต้องคิดใจ

นี่ความคุ้นเคย พระเราเห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านฉลาดมาก วางข้อวัตรไว้นะ ไม่ให้สูงส่งกัน ไม่ให้คุยกัน ไม่ให้เล่นกัน ไม่ให้หยอกกัน เวลาหยอกกัน เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านบอก “หมา หมาเริ่มต้นมันก็หยอกกัน แล้วเดี๋ยวมันก็กัดกัน พอกัดกันเสร็จแล้วมันก็กลับมาหยอกกัน หยอกกันแล้วก็มากัดกัน”

ที่นี้เวลาเป็นพระท่านถึงไม่ให้ลูกกลี ถ้าลูกกลีแล้วมันหยอกกัน พอหยอกกันแล้วเดี๋ยวมันก็กัดกัน กัดกันแล้วมันก็มีแผล มีแผลแล้วมันก็ฝังใจ ฉะนั้น พอเราไปคิดทางโลกใจ “โอ้โฮ! พระไม่ถูกกัน พระไม่พูดกัน”

เขาถูกกัน เขารักกัน เห็นไหม รักยาวให้ตัด รักสั้นให้ต่อใจ เขารักยาว เขาก็เลยต้องห่างกัน ไว้เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนกัน รักสั้นใจ ให้หยอกกัน ให้เล่นกัน เดียวก็ทะเลาะกัน เดียวก็มีปัญหากัน นี่โลกกับธรรมมันมองแตกต่างกัน โลกเขามองแต่ความอบอุ่น ความคลุกคลีกัน

ธรรม อตุตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน สติในตำรากับสติในหัวใจเราก็แตกต่างกัน สมาธิในตำรากับสมาธิในความจริงก็แตกต่างกัน ปัญญาที่จะแก้ไขกิเลสมันเป็นปัญญาภายใน ภาวนามยปัญญา

ปัญญาที่เราว่าฉลาดๆ ใ้ง่่นาคูเลย เพราะเป็นปัญญาของกิเลสใจ โลกก็ปัญญานะ ฐึ้ไปหมด ใ้ฮั่นก็ผิด ใ้ฮั่นก็ผิด ตัวเองใ้ไม่คู้ เอ็งไปซื้ออะไรผิด ทำไมเอ็งไม่ซื้อเอ็งพูดนั่นล่ะมันผิด เอ็งพูด ออกมานั่นล่ะมันผิด มันผิดเพราะอะไร มันผิด เพราะเราต้องใช้อุบายบอกเขา เราจะสอนคน เราจะ ทำให้คนเข้าใจได้อย่างไร ฐึ้นก็ผิด ฐึ้นก็ผิด

มึงแหละผิด! ถ้าเราจะบอกว่าเขาผิด มึงจะใช้วิชาการ จะใช้อะไรอธิบายให้เขารู้ล่ะ นี่ไง เพราะทุกคนมีกิเลสทั้งนั้นแหละ ไปบอกว่าเขาผิด ไปโรงพยาบาลบ้านะ...มึงแหละบ้า เราไปเยี่ยม โรงพยาบาลบ้านะ เขาบอกว่าคนเข้าไปบ้า เรากั้ว่าเขาบ้า เขากั้ว่าเราบ้า นี่ก็เหมือนกัน มึงผิด ฐึผิด แต่ทำไมไม่คู้ใจตัว

หลวงตาท่านสอนให้รักษาใจนะ ถ้ารักษาใจแล้ว เรื่องนี้มันเป็นผลของวิญญูะ เราเกิดมา มีเวรมีกรรมต่อกัน แล้วถ้าเรารักษาได้ ชันดิธรรม อดทน อดทนไปก่อน แล้วพอเราอดทนจนมันมี ปัญญาขึ้นมา มันแก้ไขได้ แล้วคนเขาเห็นว่าเราทำได้ เห็นไหม

คนทำถูกทำผิด ความลับไม่มีในโลกนะ ใ้ฮั่นทำมันรู้ แต่ด้วยศักดิ์ศรี ด้วยกิเลส มันไม่ ยอมรับหรอก แต่ถ้าเราอดทนนะ เวลาผ่านไป เขาทำผิดเขาฐึ้นนะ พอเขาฐึ้นว่าเขาทำผิดกับเรา แต่ ทำไมเราไม่มีปฏิกิริยา เขาจะไ้คิด เขาจะเสียใจ แล้วเขาจะแก้ไข

เขาเสียใจนะ ใครทำผิดบ้าง แล้วระลึกรู้แล้วไม่เสียใจ เว้นไว้แต่คนทำผิดแล้วมันไม่รู้ ยังทำ ผิดแล้วอยู่ย่งเก่ง ยังศักดิ์ศรีนะ มันยังทำผิดซ้ำซาก แต่ถ้าใครทำผิดนะ แล้วมีสติปัญญารู้ว่าผิด มัน เสียใจนะ ถ้าใครทำผิดแล้วรู้ตัวว่าผิด เสียใจ แต่ถ้าทำผิดแล้วมีศักดิ์ศรีนะ มันบอกว่ามันไม่ผิด มัน จะชี้คอกคนอื่นนะ นี่กิเลสค้นหาความทะยานอยาก

แต่ถ้ามันทำผิดแล้วมันได้คิดของมันนะ เห็นไหม เขาเสียใจของเขา ทุกคนเสียใจทั้งนั้นแหละ แต่ทำไมเวลาทำมันไม่มีสติละ เวลาเราทำ ทำไมมันคิดไม่ได้ละ เห็นไหม จริตนิสัยของคน ขาดสติ ขาดต่างๆ เราฝึกฝนตรงนี้ พระพุทธเจ้าสอนตรงนี้ ถ้าทุกคนมีตรงนี้นะ เขาบอกว่าถ้าชาวพุทธเรามีศีล ๕ กฎหมายนี้ไม่ต้องใช้เลย

แล้วถ้าชาวพุทธเราปฏิบัติเป็น มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา เห็นไหม เราจะไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เราจะเห็นใจกัน แล้วจะสงสารนะ เขาก็อยากปฏิบัตินะ คนนั้นเดินจงกรมทั้งวันๆ เลย เหนื่อยโหดไคลย้อยไม่สงบสักที เราก็อสงสารเขา คนนั้นปฏิบัติเต็มที่เลย ยังไม่สงบ เราก็อสงสารเขา นี่มันมีแต่ความสงสาร มีแต่ความเมตตา โลกนี้จะมีแต่ความสงบร่มเย็น ถ้าเรามีสติมีปัญญารักษาใจเรา

ผลของวิญญะนะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ มีชีวิตนี้ศึกษาธรรมะ นี่มีค่าที่สุด แต่คนเกิดมามีปาก มีท้องก็ต้องทำมาหากิน ก็ต้องมีหน้าที่การงาน อันนั้นเป็นหน้าที่การงานทางโลก เราต้องทนโลก แต่เราต้องมีสติปัญญาทนหัวใจเราด้วย แล้วเรามีสติปัญญา เราจะเข้าใจ แล้วเราจะซึ่ง

เวลาหลวงตาท่านตรัสรู้ขึ้นมา เห็นไหม ท่านกราบแล้วกราบเล่า ท่านบอกนะ กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งใจมาก “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร รู้ได้อย่างไร” กราบแล้วกราบเล่า มันซึ่งบุญคุณไง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติแล้ว เราเป็นชาวพุทธแล้ว เราจะเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมนี้ให้เราทำบุญกุศลกันเพื่อจะได้ฟังธรรม เพื่อจะได้เตือนสติเรา เพื่อให้เราได้ฝึกหัด เพื่อให้มีคุณธรรมในหัวใจ แล้วธรรมะ เห็นไหม “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” มันจะเป็นธรรมในหัวใจของเรา

ขยันหมั่นเพียร ทรัพย์สมบัติภายนอกนี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ขยันหมั่นเพียรให้เกิดอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เป็นทรัพย์ของใจ ทรัพย์ที่เป็นอริยทรัพย์มันจะทำให้หัวใจนี้ไม่พร่อง เพราะหัวใจนี้พร่องมันถึงต้องเวียนตายเวียนเกิด หัวใจนี้สงบร่มเย็น เต็มอิมในหัวใจของมัน เราจะเห็นคุณค่าของศาสนา

เกิดจากความโง่ๆ นี่แหละ เกิดจากความไม่รู้นี่แหละ แต่ขยันหมั่นเพียร ตั้งสติ เราบอกเกิดมาเสียใจ เราไม่มีปัญญาเราขาดสติ

ก็เกิดจากโง่ๆ นี่แหละ แต่มันมีกาวสวะ มีจิต มีผู้รู้ มันแก้ไขดัดแปลงตรงนี้ จิต นามธรรม
นี่เป็นผู้สัมผัสธรรมะ นามธรรมนี่จะเป็นธรรม อย่างอื่นเป็นธรรมไม่ได้ อย่างอื่นเป็นธรรมไม่ได้

หัวใจ ความรู้สึกนี้มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากขับเคลื่อนอยู่ แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติ
ไปมันจะเป็นสังขาร มันจะเป็นวิมุตติสุข มันจะพ้นไปจากทุกข์ มันจะพ้นจากวิญญะ เอวัง